

Høring Vg3 yrkessjåførfaget

Status

Innsendt til Utdanningsdirektoratet

Innsendt og bekreftet av instansen via e-post

Innsendt av

Steinar Olsen

Innsendt dato

23. februar 2021

Hva heter du?

Steinar Olsen

Målgruppe

Privatperson

Stilling

Sensor prøvenemnd og faglig leder Torghatten Buss

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Vg3 yrkessjåførfaget handler om håndtering og forflytting av passasjerer, varer og gods. Faget skal gi lærlingene kunnskap om ulike produksjons- og sikringsmetoder, om behovet for å ivareta både det indre og ytre miljøet, og om trafikkssikkerhet og verdikjedetankegang. Faget handler også om å bidra til samfunnets behov for sikker, effektiv, lønnsom og miljøvennlig transport. Videre skal faget bidra til å utvikle selvstendige og omstillingsdyktige yrkessjåfører og bidra til å dekke det framtidige behovet for arbeidskraft i bransjen.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Vg3 yrkessjåførfaget skal bidra til å utvikle lærlingenes faglige innsikt og ferdigheter og evne til refleksjon og kritisk vurdering gjennom kjøring under ulike vær- og føreforhold, med ulike medtrafikanter og i et variert trafikkbilde. Faget skal legge til rette for å utvikle samarbeids- og omstillingsevne og ansvarsbevissthet gjennom å trene lærlingene i å ivareta egen og andres sikkerhet i trafikken og vise profesjonalitet i utførelse av yrket. Gjennom kunnskap om arbeidslivets plikter og rettigheter, trepartssamarbeidet og ulike former for deltakelse og medvirkning i arbeidslivet fremmes demokratiske verdier.

Kjerneelementer

Transportoppdrag og dokumentasjon

Kjerneelementet transportoppdrag og dokumentasjon handler om å bruke forståelse for og kunnskap om hele verdikjeden i en sammensatt næring til å løse transportoppdrag. Kjerneelementet omfatter enklere vedlikehold og klargjøring av utstyr. Planlegging, gjennomføring og dokumentasjon av transportoppdrag for både nasjonal og internasjonal transport i samarbeid med kunder, kollegaer og oppdragsgivere inngår i kjerneelementet.

Teknologi- og yrkessjåførkompetanse

Kjerneelementet teknologi- og yrkessjåførkompetanse handler om å bruke digitale ressurser i forbindelse med transportoppdrag, og å håndtere teknologiske utfordringer i bransjen. Videre handler det om å bruke digitale ressurser. Kjerneelementet omfatter også hvordan kjøretøyet virker inn i trafikkbildet opp mot andre trafikantgrupper, og å være ansiktet utad på kundetreffpunkter. Videre inngår opptreden på skadested, førstehjelp og beredskapsplaner i kjerneelementet.

Trafikkforståelse og samhandling

Kjerneelementet trafikkforståelse og samhandling handler om kommunikasjon og samhandling på tvers av bakgrunner og kulturer i forbindelse med transportoppdrag. Kjerneelementet omfatter samhandling med kunder, kolleger og medtrafikanter, og hvordan yrkessjåfører skal være en ressurs i trafikken med kompetanse i kjøretøyets innvirkning på trafikkbildet.

Helse, miljø og sikkerhet

Kjerneelementet helse, miljø og sikkerhet handler om å vurdere over egne valg innenfor transportoppdrag for å ivareta seg selv og andre. Det innebærer også å reflektere over hvordan psykososiale faktorer kan påvirke evnen til å utføre et sikkert arbeid, og bruke strategier som trening, gode søvnrutiner og sunt kosthold for å håndtere arbeidslivet. Bruk av riktig verneutstyr og bekledning for å forebygge frafall i yrket inngår også i kjerneelementet.

Tverrfaglige temaer

Bærekraftig utvikling

I Vg3 yrkessjåførfaget handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å kunne vurdere miljøvennlige og økonomiske alternativer knyttet til den enkelte bedrifts produksjon. Det omfatter også hvordan miljøkrav og ny teknologi gir muligheter for alternative typer drivstoff og nye teknologiske løsninger på kjøretøy. Videre handler det om hvordan ulike typer energibærere i kjøretøyet innvirker på miljøet og samfunnet.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i Vg3 yrkessjåførfaget innebærer å formidle informasjon til å kommunisere med kunder og kollegaer for å kunne gjennomføre arbeidsprosesser, kundebehandling, service og beredskapsplaner.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i Vg3 yrkessjåførfaget innebærer å utforme rapporter, skriftlige planer og dokumentere egne arbeidsprosesser.

Å kunne lese

Å kunne lese i Vg3 yrkessjåførfaget innebærer å samle inn, forstå og arbeide i tråd med informasjon fra faglitteratur og oppslagsverk.

Å kunne regne

Å kunne regne i Vg3 yrkessjåførfaget innebærer å beregne, bruke og forstå tall knyttet til tid, volum, vekt, kostnader og inntjening som inngår i et transportoppdrag.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i Vg3 yrkessjåførfaget innebærer å bruke digitale verktøy til planlegging, produksjon, dokumentasjon, kvalitetssikring og kommunikasjon i aktuelle kjøretøy.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering Vg3 yrkessjåførfaget

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- gjennomføre teoretisk og praktisk opplæring for tyngre kjøretøy i samsvar med gjeldende regelverk i henhold til kjøretøy klasse CE eller D
- utføre vinterklargjøring av kjøretøyet og bruke egnet utstyr for framkommelighet under krevende vær- og føreforhold
- utføre daglig vedlikehold og gjennomføre kontroll av kjøretøyets påbygg, chassis, konstruksjon og annet utstyr
- bruke kjøretøy, påbygg og annet utstyr i henhold til brukermanualer og på en sikker, kostnadseffektiv og miljøbesparende måte
- laste og sikre personer og gods i henhold til lover og forskrifter, virksomhetens kvalitetskrav og krav til effektivitet og sikkerhet
- planlegge, gjennomføre og dokumentere transportoppdrag uten unødvendige miljøbelastninger og i samsvar med gjeldende regelverk og bedriftens produksjon og avtaler
- opptre forsvarlig og hensynsfullt i trafikken under transportoppdrag med skiftende vei- og føreforhold
- bruke kjøretøyets tekniske utstyr og hjelpemidler i tråd med brukermanualer og gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet
- følge bedriftens rutiner ved driftsstans, sykdom, ulykker og andre uønskede hendelser, og ta ansvar på skadested
- reflektere over egen kundeservice og utfordringer som kan oppstå i kommunikasjon med ulike kundegrupper og håndtere eventuelle avvik som skjer under yrkesutøvelsen
- reflektere over og beskrive hvordan kjøreadferd og oppdragsgjennomføring påvirker lønnsomhet og regularitet
- bruke, forklare og forstå aktuelle nasjonale og internasjonale transportdokumenter
- reflektere over eget kosthold, rusmiddelbruk og søvnmonster og hvordan dette kan påvirke arbeidsevnen
- gjøre rede for partssamarbeidet i bedriften, og reflektere over arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter, og over hvilke krav og forventninger som stilles til et likeverdig og inkluderende arbeidsliv.

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Lærlingene viser og utvikler kompetanse i yrkessjåførfaget når de bruker kunnskaper ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i faget. Instruktøren skal legge til rette for lærling medvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Instruktør og lærlingene skal være i dialog om lærlingenes utvikling i yrkessjåførfaget. Lærlingen skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de får til, og få mulighet til å reflektere over faglig utvikling. Instruktøren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at lærlingen kan bruke rådene for å utvikle kompetansen sin i faget.

Vurderingsordning

Før fagprøven må alle som ikke har fulgt normalt opplæringsløp ha bestått en skriftlig eksamen laget ut ifra læreplanen i lærefaget. Eksamen utarbeides sentralt og sensureres lokalt. Eksamen skal ikke ha forberedelsesdel.

Opplæringen i Vg3 yrkessjåførfaget skal avsluttes med en fagprøve. Alle skal opp til fagprøven, som normalt skal gjennomføres over minst to virkedager. For å kunne meldes opp til fagprøve skal kandidatene ha bestått sertifisert opplæring for truck klasse T1, T2 og T4, dokumentere førerkort klasse CE eller D og kunne dokumentere gyldig kompetansebevis i ADR i henhold til ADR grunnopplæring. Før fagprøven må kandidaten avlegge en prøve i samsvar med § 16 i yrkessjåførforskriften.

Er læreplanen tilstrekkelig framtidsrettet og relevant for behovene i arbeidslivet?

Ikke svart

Er sentrale verdier synliggjort i læreplanen på en god og relevant måte?

Teksten om sentrale verdier skal beskrive hvilke verdier og prinsipper fra overordnet del som faget særlig kan bidra til å realisere gjennom opplæringen.

Ikke svart

Beskriver kjerneelementene det mest sentrale innholdet lærlingene skal lære i lærefaget?

Kjerneelementa skal ramme inn det viktigste innholdet i faget og beskrive det lærlingene må kunne for å mestre og anvende kompetansen i faget.

✕ **Nei**

Kommentar

Hverdagen til de fleste sjåfører innen persontransport styres i meget stor grad av anbud fra fylkene. Jeg opplever at kandidater har lite eller ingen kunnskap rundt dette, og som faglig leder er det heller ikke lett å få dette implementert i opplæringen med dagens læreplanmål. Kan ikke se at dette er tatt høyde for i høringsforslaget. Det er veldig viktig at kandidatene lærer en god del om dette temaet og det må absolutt lages ett eller flere læreplanmål som går på dette. Det burde helt klart være en betydelig del av pensum.

Anbud vil nok også være litt relevant i godsbransjen.

Er de utvalgte tverrfaglige temaene en sentral del av det faglige innholdet i lærefaget?

De tverrfaglige temaene inngår i opplæringen i alle fag. Tema blir bare beskrevet i de læreplanene der de er en sentral del av innholdet i faget.

Ikke svart

Er de utvalgte grunnleggende ferdighetene integrert i læreplanen på en god måte?

Tekstene om grunnleggende ferdigheter skal beskrive hvordan ferdighetene er en del av kompetansen i faget og nødvendige redskaper for læring og utvikling. Ferdighetene skal være integrert i kompetansemålene der de er relevante.

Ikke svart

Ivaretar kompetansemålene det viktigste lærlingene skal ha lært etter Vg3?

Kompetanse er å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning.

✕ Nei

Kommentar

Gjeldende læreplan legger en del vekt på ordet dokumentere / dokumentasjon, der kandidaten f. eks skal dokumentere et transportoppdrag. Jeg har ingen god løsning på hvordan de skal kunne gjøre dette. I alle fall i bussbransjen foregår all den eventuelle dokumentasjonen automatisk og elektronisk, slik at jeg har vanskelig for å se hva man skal kreve av kandidaten.

Som sensor på fagprøven krever fylket at man skal legge en god del vekt på (1/4) hvordan kandidaten dokumenterer utførelsen av transportoppdraget. Dette er meget vanskelig å bedømme, da de fleste ikke driver med noe slikt i sitt daglige virke. Kanskje er det på tide å fjerne ordet dokumentasjon helt? I høringen står det «....dokumentere et transportoppdrag....». Hvordan skal dette egentlig gjøres?

Legger kompetansemålene til rette for lokal tilpasning?

Lærlingene skal utvikle kompetanse slik det er uttrykt i læreplanen for faget. Kompetansemålene er utformet slik at du kan tilpasse opplæringen til lærlingen på mange ulike måter og ut fra virksomheten til bedriften.

✕ Nei

Kommentar

I avsnittet om vurderingsordning er det kommet inn en del uheldige endringer, med hensyn til krav til den som skal opp til fagprøven.

Fagprøven skal jo være relatert til det man jobber med til daglig og da blir det feil å stille kravene om både ADR og truck for alle.

- Kravene om førerrett må være relevante til utførelsen av jobben. Man bør ikke kreve klasse E bare for å gå opp til fagprøven, dersom man ikke kjører med henger i sitt daglige virke. Still da krav om førerrett i enten klasse C eller D
- Krav om ADR og truck er helt irrelevant for persontransport og for veldig mange innen gods. Jeg mener det må stilles krav om disse kompetansebevisene kun der det er nødvendig for å utføre jobben.

Krav om å gjennomføre prøve i samsvar med §16 i yrkessjåførforskriften kan ikke stå slik. Som vi vet har alle med førerrett for tunge klasser før YSK ble innført i Norge (2008 og 2009), gyldig YSK-kompetanse uten å noen gang ha avlagt nevnte prøve. Dette får de heller ikke lov til om de ønsker. De som fikk førerrett etter innføringen har tatt prøven.

Ved å stille krav til gjennomføring av denne prøven i forkant vil mange utelukkes fra å få fagbrev som yrkessjåfør.

Det må heller stilles krav til gyldig yrkeskompetansebevis, uavhengig av prøve eller ikke.

Legger kompetansemålene til rette for en god progresjon?

Legger kompetansemålene til rette for en god progresjon fra opplæring i skole til opplæring i bedrift?

Ikke svart

Legger læreplanen til rette for samisk innhold?

Den samiske kulturarven er en del av kulturarven i Norge, og gjennom opplæringen skal lærlingene få innsikt i historien, kulturen, samfunnslivet og rettene til det samiske urfolket. Lærlingene skal lære om mangfold og variasjon innenfor samisk kultur og samfunnsliv.

Ikke svart

Har læreplanen et realistisk omfang ut fra opplæringstiden?

Ikke svart

Fungerer teksten om undervegsvurdering godt som en støtte for instruktøren i vurderingsarbeidet?

Ikke svart

Er det en god sammenheng mellom tekstene i «Om faget» og innholdet i kompetansemålene?

Ikke svart

Er språket i læreplanen klart og tydelig?

✓ Ja

Kommentar

Som faglig leder og tillitsvalgt i bedrift og at jeg i tillegg er sensor på fagprøver har jeg veldig ofte opplevd at de gjeldende læreplanmålene er veldig vanskelig for kandidatene å forstå. Denne oppfatningen deler jeg også med de da mange av målene har lite relevans og er meget vanskelig formulert.

I høringsforslaget synes jeg det har blitt gjort mange gode endringer. Målene er nå mye mer relevante og greie å forstå betydningen av.

Er det en realistisk tidsramme på fagprøven?

Ikke svart